

VIZUAL VOSITALAR YORDAMIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING TIL O'RGANISHGA BO'LGAN QIZIQISHINI ORTTIRISH

Matqosimova Mohira Erkinbek qizi

ADCHTI, Nemis tili nazariyasi va amaliyoti kafedrası o'qituvchisi
mohiragina@gmail.com

Adhamova Shukrona Azimjon qizi

ADCHTI, MBT yo'nalishi 2-bosqich talabasi
adhamovasukrona6@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni chet tilini o'rganishga jalb etishda vizual vositalarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Unda bolalar psixologiyasiga mos yondashuvlar, ta'limning ko'rgazmali shakllari hamda vizual ta'sir orqali shakllanadigan til kompetensiyalari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, chet tili, vizual vositalar, metodika, bolalar psixologiyasi, ko'rgazmalilik.

Абстрактный: В статье анализируется роль и значение наглядных пособий в вовлечении детей дошкольного возраста в процесс изучения иностранного языка. В нем рассматриваются подходы, соответствующие детской психологии, визуальным формам обучения и языковым компетенциям, формируемым посредством визуального воздействия.

Ключевые слова: дошкольное образование, иностранный язык, наглядные пособия, методика, детская психология, наглядность.

Abstract: This article analyzes the role and importance of visual aids in involving preschool children in learning a foreign language. It discusses

approaches appropriate to child psychology, visual forms of education, and language competencies formed through visual impact.

Keywords: *preschool education, foreign language, visual aids, methodology, child psychology, demonstrativeness.*

Chet tilini o'rganish — bu faqat lug'at boyligini o'zlashtirish emas, balki yangi til muhitini idrok etish, eshitish, ko'rish, aytish, tushunish kabi ko'p qirrali ko'nikmalarni shakllantirishdir. Vizual vositalar ushbu ko'nikmalarni uyg'unlashtirishga yordam beradi. Ular dars jarayonini jonlantirib, bolalarning e'tiborini ushlab turadi, ularning til materialiga faol munosabatda bo'lishini ta'minlaydi.

Vizual materiallar orqali berilgan ma'lumotlar bolaning xotirasida rasmi obraz sifatida saqlanadi. Bu esa bola til birliklarini real kontekstda eslab qolishiga sabab bo'ladi. Ayniqsa, rasmi kartochkalar, plakatlari, taqdimotli darslar, animatsiyalar singari vositalar o'zining estetik ta'siri bilan bolada ijobiy hissiyot uyg'otadi. Bugungi globallashuv davrida chet tillarini erta yoshdan o'rgatish zarurati ortib bormoqda. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarning chet tillariga bo'lgan qiziqishini shakllantirish ularning keyingi bosqichlardagi muvaffaqiyatli ta'limi uchun mustahkam poydevor yaratadi. Shu nuqtai nazardan, dars jarayonida vizual vositalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi.

Vizual vositalar – bu o'quvchilarga ma'lumotni ko'rish orqali tushunishga yordam beradigan ko'rgazmali vositalardir. Ular dars jarayonini jonlantiradi, o'quvchilarning e'tiborini jalb etadi, eslab qolish qobiliyatini oshiradi va mavzuni osonroq tushunishga yordam beradi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun vizual vositalar ta'limning ajralmas qismidir, chunki bu yoshdagi bolalar ko'proq ko'rish orqali o'rganadilar. Vizual vositalar, ya'ni ko'rgazmali materiallar — rasm, grafik, plakat, multimediya elementlari orqali ta'lim berish — bola tafakkuri va tasavvuriga bevosita ta'sir qiladi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda

tasavvur va obrazli fikrlash yetakchi bo‘lib, ular uchun so‘zlarni tasvir, rang va shakl orqali anglash ancha qulaydir. Ko‘rgazmalilik tamoyili bolalarning o‘rganilayotgan materialga qiziqishini kuchaytiradi, ular o‘z tajribasi orqali bilish jarayonida faol ishtirok etadilar. Bu esa, o‘z navbatida, bilimlarning ongli ravishda o‘zlashtirilishiga va uzoq muddatli xotirada saqlanishiga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta’limda til o‘rgatishda vizual vositalardan foydalanish bir nechta didaktik vazifalarni bajarishga xizmat qiladi: yangi so‘z va iboralarni taqdim etish; eslab qolishni kuchaytirish; mustahkamlash va takrorlash imkonini yaratish; kontekstda qo‘llashni o‘rgatish. Pedagog o‘quv materiallarini tayyorlashda bolalarning yosh xususiyatlari, bilish qobiliyatlari, individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda vizual vositalarni tanlashi zarur. Dars mazmuniga mos ravishda tanlangan vizual materiallar orqali dars samaradorligi oshadi, til o‘rganish jarayoni esa qiziqarli va interaktiv tus oladi.

Chet tilini o‘rgatishda vizual vositalardan foydalanish usullari :

1. Rasmlar va kartochkalar orqali o‘rgatish - har bir yangi so‘z yoki ibora mos rasm bilan birgalikda taqdim etilishi lozim. Masalan, "apple" so‘zini rasmi kartochka orqali tushuntirish, uni ranglar, shakl va ta’mi haqida suhbat bilan mustahkamlash mumkin.

2. Interaktiv multfilmlar va videolar- bolalar uchun mo‘ljallangan qisqa animatsiyalar chet tilida tinglab tushunishni rivojlantiradi. Bu vositalar bolalarda eshitish, ko‘rish va tushunish ko‘nikmalarini uyg‘unlashtiradi.

3. Didaktik o‘yinlar - vizual ko‘maklarga asoslangan o‘yinlar, masalan, “Matching game” (so‘z va rasmni juftlash) yoki “Memory game” (xotira o‘yini), bolalarni faollikka undaydi.

4. Rangli plakatlar va devoriy materiallar - sinf xonasida mavzuga doir inglizcha soʻzlar bilan bezatilgan plakatlar doimiy ravishda bolalarning diqqatini tortadi va soʻz boyligini oshirishga xizmat qiladi.

5. Interaktiv doskalar va planshetlar orqali dars oʻtish - raqamli texnologiyalar yordamida oʻquvchilar bilan jonli muloqot qilish, ularning ishtirokini oshirish mumkin.

Chet tillarini oʻrgatish metodikasida taniqli britaniyalik olim Jane Willis tomonidan ishlab chiqilgan vazifaga asoslangan oʻqitish modeli (Task-Based Learning) maktabgacha yoshdagi bolalarga til oʻrgatishda vizual vositalarning muhim oʻrin tutishini taʼkidlaydi. U 1996-yilda chop etilgan “A Framework for Task-Based Learning” nomli asarida quyidagi fikrlarni ilgari suradi:

> “Til oʻrganish samarali boʻlishi uchun u hayotiy, koʻrgazmali, faol va bolaga tushunarli kontekstda amalga oshirilishi kerak. Koʻrish orqali berilgan axborot — yaʼni rasmlar, animatsiyalar, predmetlar bolalarning tilni idrok etish darajasini oshiradi.”

Jeyn Uillisning asosiy gʻoyasi oʻzining Vazifaga asoslangan oʻqitish modeli (Task-Based Learning) orqali yosh bolalarga til oʻrgatishda amaliy harakat, koʻrgazmali materiallar va oʻyinlar asosida til muhitini shakllantirishni tavsiya qiladi. U oʻtqazgan tadqiqotidan kelib chiqib shunday deydi: yosh bolalar bilan ishlaganda til sunʼiy emas, tabiiy muhitda oʻzlashtirilishi kerak. Tilni oʻrganish jarayoni vizual stimullar orqali qulay kechadi — masalan, rasmlar, multfilmlar, oʻyinchoqlar, rangli grafiklar. Bolalarning eslab qolish darajasi koʻrgazmali va kontekstual (hayotiy vaziyatlarga asoslangan) oʻrgatish bilan yuqori boʻladi.

“Tilingizni ishlatmasangiz – oʻrgana olmaysiz” degan tamoyil asosida, har bir mashgʻulotda gapirish va fikr bildirish imkoniyati boʻlishi kerak.

Willis modeli uch bosqichdan iborat:

1. Pre-task – mavzuga kirish, rasmlar yoki video asosida kontekst yaratish.
2. Task – bolaning mustaqil yoki juftlikda vizual yordam vositalari bilan vazifa bajarishi (masalan, rasmlar kartochkalar bilan ishlash).
3. Post-task – til birliklarini mustahkamlash, o‘z fikrini rasm yoki so‘z orqali ifodalash.

Ushbu yondashuv vizual vositalarning nafaqat axborotni yetkazuvchi vosita, balki faol ishtirok va muloqot vositasi sifatida muhimligini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari shuni isbotlaydiki, maktabgacha yoshdagi bolalarda vizual vositalar orqali olib borilgan til mashg‘ulotlari tilga bo‘lgan qiziqishni oshiradi, eslab qolish samaradorligini kuchaytiradi va tabiiy muloqot muhiti yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, vizual vositalar maktabgacha yoshdagi bolalarni chet tiliga qiziqitirishda muhim va samarali metodik vosita hisoblanadi. Ular bolalarning dunyoni idrok etishida asosiy rol o‘ynaydigan ko‘rish sezgilariga tayanadi va shu orqali o‘quv jarayonini yanada tabiiy, tushunarli va qiziqarli holga keltiradi. Vizual materiallar bolaning bilishga bo‘lgan tabiiy ishtiyoqini qo‘llab-quvvatlab, uni dars jarayonida faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi. Bu esa bilimlarni faqat eslab qolishga emas, balki ularni anglab, mustaqil qayta ishlashga ham xizmat qiladi. Shuningdek, vizual vositalar til o‘rganishdagi asosiy ko‘nikmalar — so‘z boyligini kengaytirish, talaffuzni shakllantirish, eshitish va tushunish malakalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ko‘rgazmali usul orqali berilgan axborot bolalarda obrazli fikrlashni faollashtiradi, ularning mantiqiy fikrlashi, xotirasi va ijodiy tasavvurini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Атаева М.А. “Мультимедиа-воспитание на английском языке: методика”, Ташкент, 2021.

2. Richards J., Rodgers T. "Approaches and Methods in Language Teaching", Cambridge University Press, 2014.

3. Юлдашева Д. “Мактабгача таълимда чет тилларини ўргатиш методикаси”, Самарқанд, 2020.

4. Harmer J. "The Practice of English Language Teaching", Pearson Education, 2007.

5. Willis, J. (1996). A Framework for Task-Based Learning. Harlow: Longman.